

„gospa Marjeta“, ki je celila rane vboštva trpečemu človeštvu in s tem svetim opravičilo tolažila svoje lastno bolno srce. A bila sem srečna na vaši strani, saj ste vi drugi moj Josip, po duši in telesu in sedaj, ko se mi je izpolnila želja, ki sem jo gojila ob njegovi smrtni postelji, sedaj rada umrjem, sedaj vem, da me kliče on, stoječ pred nebeškim oltarjem: pridi, pridi, moja Klara! Takoj moj Josip, takoj!“

Obmolnila je za hip, bilo je kakor bi bila prominola, za tem je spregledala z nova, prišla me za roko in dejala:

„Gospod Davorin, ta moja želja pa vendar ni bila dobra, dobra za moje srce in kadar bi ljubili vi katero deklico in bi vam umrla malo pred poroko, kaj tacega ne želite nikar...“

Ko sem jo vprašal, zakaj bi ne smel kaj tacega želiti, je molčala, čez njeno lice se je razlil sladek, čudovit smehljaj, ki mi je povedal neizmerno veliko več, kakor bi zamogla povedati z besedo ona in iz zaprtih oči utrnila se je samotna, svitla solza.

Umel sem jo, to solzo...

Drugi dan je prominola, — ali je morda zares škodovala ta njena ljubezen mojemu srcu?...

Književnost in umetnost.

Salonska knjižnica. I. Izdaja in ureja *Andrej Gabršček*. — *O te ženske!* Novele in črtice. Spisal *Fran Govekar*. V Gorici. Tiskala in zal. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček. Cena 1 glđ.

Vsebina prvemu zvezku je:

Predgovor izdajatelja „Salonske knjižnice“.

Predgovor pisatelja I. knjige.

Primo loco.

Dr. Strnad.

Te punice, te punice . . .!

Dánica.

Institutka.

V mraku.

Pavlina.

O te ženske . . .

Zopet novo podjetje pogumnega vrlega in res naprednega založnika And. Gabrščeka! Res, tako nesebično podjeten mož je vreden po pravici najširše podpore in uvaževanja od strani občinstva. Začela sem z njim, ker je njegov predgovor prvi in ker imam o tem predgovoru izreči svoje skromno mnenje.

„Salonska knjižnica“ — tako obeta g. izdajatelj — prinese za Govekarjem in Ibsenom ter za Sudermannom italijanski roman „Marco Visconti“ in pozneje kedaj „Promessi sposi“. Hm. . . razno čtivo za razne vkuse in razne ljudi, a jaz mislim iz dobre izkušnje, da bosta ta dva romana osobito „Promessi sposi“ za onimi — povdarjam — za onimi za naše občinstvo naravnost neprebavna.

Pač pa vem za knjigo, ki bi bila kakor nalašč za

„Salonsko knjižnico“ — za širše občinstvo „Slovenske knjižnice“ bi ne bila — to je: *Anna Karenina* od Tolstega. Ta knjiga bi morala priti po mojem mnenju takoj za Ibsenom — pred Shakespeareom. Potem bi pa bila moja skromna misel, da bi prinašala naša „Salonska knjižnica“ nova dela modernih pisateljev, ker je že takó začela, da bi videli razliko v novi struji med Rusi, Francozi, Nemci, Norvežani, Slovenci, Italijani itd. „Salonska knjižnica“ bodi po mojem zrcalo literature sedanje dobe.

Preidimo k pisatelju samemu in njegovim novelam!

V svojem predgovoru piše Govekar: „Resnico sem si zapisal na svoj prapor, resnica v lepi, umetniški obliki mi je vzor, za katerim stremim v vsem svojem pisateljevanju. Dobro; tudi jaz sem za resnico v spisih; a resnica je lahko dvojna. Na svetu je dobro in slabo; Govekar se je v svojih novelah odločil skoraj po vsem za slabo stran in v opisovanji senčnate strani, katero si je izbral, je on — pravi mojster; takó, da bi si človek po plastičnem slikanju, živih prizorih in duhovitih pogovorih ter menjavanji situacij ne mislil, da so to „skromni prvenci“. Res, velikega talenta ne more Govekarju nihče odrekati, tudi oni ne, kateri ni ljubitelj nove struje.

V teh novelah kaže nam g. pisatelj večino slabih žensk (*Dánica* in *Albina* se mi zdita celó pretirano slabi ženski), vendar je tudi v teh črticah nekaj prav ljubkih in dobrih deklet ter žen, takó *Rezika* v dru. *Strnadu*, *Institutka*, *Pavlina* in *Andrejeva žena* v zadnji novelici.

Ker opisuje g. Govekar večinoma le slabe ženske in dobrih le tu in tam kako izjemo, moramo si misliti, da je poznal prvih mnogo več nego drugih, saj pisatelj piše le tedaj tako verjetno in uspešno, kakor baš g. Govekar, ako piše iz krogov, v katerih se suče in živi, zato je patudi uspeh g. pisatelja sijajen v tem genru.

Z dru. *Strnadom* v „Slovenskem narodu“ me je opozoril pisatelj v prvič naše. Čitala sem oni podlistek z osobitim zanimanjem ter si dejala: Tu je nekaj novega, posebnega; pisatelj tega podlistka ne ostane pri tem, on obeta mnogo več in nisem se motila.

Slog in jezik je v vseh novelah krasen, pisano je živahno in zanimivo vse od začetka do konca takó, da se „Salonska knjižnica“ priložna že sama iz sebe. Pisatelj opazuje ostro ter seje tu in tam prav lepih filozofskih misli.

— Svariti mlajše ženstvo pred tem čtivom, bilo bi toliko, kolikor priporočati je najtopleje, saj vemo, da prepovedano sadje diši najbolj.

Kakó da vpliva čtivo na čitatele in čitateljice, priznava g. pisatelj sam, ko piše na 247. strani (*V mraku*): „To prihko sem torej izrabil ter poljubljal svojega dekleta, kar sem želel in sklenil že tedaj, ko sva čitala še skupno, kako je obj. mal. *Zorin* svojo „Delo“ in ker zopet drugod pravi prav modro, da „doba pubertete je mladini najopasnejša ter zahteva od roditeljev in odgojiteljev podvojeno potrojeno pazljivost“, zato priporočam omenjene novele vsem odraslim in razu-

mnim Slovenkam in Slovencem, katerim je „Salonska knjižnica“ tudi namenjena. Matere, razsodne matere, bodo same vedele, da „Salonska knjižnica“ ni čtivo za mlade deklice in ne bode tudi pozneje. Dasi ima vsaka novela kako posebnost in lepoto, vendar se mi zdé najboljše toli verjetno p sana Pavlina, Institutka, katero lahko čitajo tudi mlade deklice, (posebno opozarjam nanjo slovenske stariše) pa Dr. Strnad. Novemu podjetju, ki kaže zopet napredek v Slovencih, želim najboljšega vspeha!

Márica.

Razno.

Opomba uredništva. V zadnji št. izostalo je po pomoti pod pesmijo „Življenje in smér“ ime pesnikovo. Pesem je spel Anton Medved.

Shod slovenskih pisateljev in umetnikov. Na vse-slovenskem shodu zbere se prav gotovo mnogo, lahko rečemo večina naših književnikov in umetnikov, kateri se potem še zberejo h komersu, kjer bodo razpravljali o našem slovstvu in umetnosti ter njegovih težnjah. Vse-slovenskem shodu in komersu naših literatov želimo iz vsega srca najlepšega vspeha!

Rodoljub. V Preski pri Škofij Loki (na Gorenjskem) umrl je koncem meseca avgusta t. l. župnik gosp. M. Derčar.

Kakor poroča „Slovenec“, volil je ta blagi mož 5000 gld. družbi sv. Cirila in Metoda in družbi sv. Mohorja 500 gld. z namenom, da ta družba razdeli vsako leto nekaj knjig med ogerske in beneške Slovence.

Naj bi ta dobrotnik zatiranega slovenskega naroda našel posnemalcev.

slava njegovemu spominu!

Veselica ženske podružnice sv. Cirila in Metoda v Rojannu pri Trstu. Mlada, a vzgledno delavna in vzgledno oduševljena podružnica se svojim vrlim načelništvom priredila nam je 8. t. m. lep koncert, družbi naši v korist, ljudstvu okoličanskemu v probujenje, nam v zabavo. Omeniti moramo najprej najlepše odičenega vrta. Visoko ležita hiša in vrt, zato so velike trobojnice, ki so veselo plapolale in one, ki so nas branile pekočega solnca, oznanjale daleč doli v Rojan in tudi tija doli na krasno morje, da je Slovencem pripravljena tam gori lepa poštena in koristna zabava.

Govor g. predsednice je bil krasen in govorila je jako neprisiljeno ter srčno ne iščó'a efekta. Pač se mora čestitati ženski podružnici rojanski na vrlem njenem odboru. Razpored se je vršil prav dobro, osobito so ugajale našemu ljudstvu okusno oblečene okoličanke z nežnimi lepimi glasovi. Ker sem že pri petju, naj omenim nečesa, o čemur smo govorili že tu in tam. Neumorni pevovodja g. Ražem, ki že žrtvuje toliko truda in časa da uči petja naše okoličane storil bi lahko še to neizmerno dobro, da bi učil pevce in pevke narodnih pesmi slovenskih. Ako se njemu in drugim pevovodjam zdi prema-

lenkostno, da bi nastopali njihovi pevci in pevke s preprostimi enoglasnimi ali dvoglasnimi pesmami, naj jih uče vsaj za domače, privatno petje.

Kaj imamo od tistih umetniških težkih pesmi, v katerih poje zdaj en sam, zdaj dva, zdaj tenorji, zdaj soprani, zdaj ves zbor? Takih pesmi ne morejo peti, ko se zbere nekaj mož v krčmi, in takih pesmi ne morejo peti dekleta in žene pri svojem delu. In kaj se dogaja potem? Ker jim niso znane naše preproste narodne pesmi slovenske, umetnih pa posamezni ne morejo peti in ker naše ljudstvo poje silno rado, tedaj pojó posamezniki navadno one poulične grde laške pesni. Edina slovenska pesem, katero pozna naša okolica je: „Jaz pa pojdem na Gorenjsko . . .“ Milo se mi je storilo onega dne, ko sem slišala tam gori nekje nad sv. Ivanom ponavljati to pesem brez konca in kraja. Bili so morda naši narodni fantje, kateri niso marali peti laških; no, naveličali so se naposled in tudi oni udarili ono znano bezsmiselno laško sedaj moderno pesem. Naj se ozirajo gg. pevovodje blagohotno na moj nasvet, in naj uče naše ljudstvo narodnih preprostih pesmi eno- ali dvoglasno, ako ne za oder (po mojem ukusu so narodne pesmi sicer najlepše) vsaj za vsakdanjo rabo, one umetne in težke pesmi v zborih morejo peti le na veselicah, ko je ves zbor skupaj. Ako bi vrli naši pevovodje hoteli uvaževati moj skromni nasvet, izginila bi kmalu trivijalna laška pesem iz okolice in glasila bi se mesto nje naša slovenska!

Gč. Ela Jenkova, hčerka vrlo znane rodoljubne gospe Jenkove, je izvršila sijajnim vspehom dekliško šolo na Cetinju. Gč. Jenkova je bila prva slovenska gojenka v šoli na Cetinju in kolikor se ve, ne bode imela za sedaj naslednice. Nadejati se pa hočemo, da ne bode gospa Jenkova edina slovenka toliko požrtvovalna in tako slovansko oduševljena, ampak, da bodo njen krasen vzgled in njeno rodoljubje posnemali naši prvaki in pošiljali svoje hčerke tija, kjer one dobé smisla za slovanstvo in kjer se osvedočijo, da ni le blažena nemščina kulturen in za našo izobrazbo potreben jezik.

Gospoj in gospodičini Jenkovi pa čestitamo iskreno prvej na prekrasnej ideji, drugi na lepem vspehu; pač je bila težka oddaljenost in dolga ločitev za mater in hčer, a prešlo je vse, vse sta prestali Slovenci imajo pa v svoji sredi prvo prav slovanski vzgojeno hčerko.

Rešitev uganjke v 18. št.

Ris	tič
mla	ar

Prav jo je rešila gč. Sofija Modrijan.

Listnica uredništva.

Braslav Moravski. Kar ste mi svetovali gledé zunanjosti našega lista, mislila sem že sama in tudi drugi so mi že izrazili isto željo. Na vsak način spremeni se gotovo. Vaš list je prav moder, misli v njem so tako zdrave in lepe, da se moram res čuditi; takó nekako čudno sem se namrgodili, vidé podpisano pod Vašim imenom - petošolec. Ako spozna naš pesnik — kritik, da sta pesmi dob i, prideta v list.